

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓHIVATAL
hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI
ÉRTEKEZLET”-E TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTIK:

NAGY KÁROLY, **VAJDA FERENCZ,**
ref. theol. tanár, felelős szerk. sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy iven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona. Negyedévre 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára 10 fillér.

Imádság Kossuth Lajos százados ünnepén.

Irta: *Fejes István.*

Idők Ura, örök Isten! leborulunk előtted, mi, a mulandó éveknek gyermekei, hogy imádjunk téged a te változhatatlan felségedben s örök dicsőségben! Ó! ha az eget is hirdetik zengésükkel a te felségedet s ha a nap fénye is a te dicsőség sugarait hinti szét a világon: engeddd meg nekünk is, kiknek lelkeinkbe oltottad az örökkévalóknak édes vágyát, az örök igazságoknak buzgó óhajtását, hogy mi is hirdessük rólad, a mit szívünkben érzünk, hogy a mi emberi életünk világában is, a mi mint szép és nemes, mint nagy és fenséges világít és tündöklök, mindaz tetőled száll reánk az égből, mint lelkednek fénye, mint erőd sugara. Messzevilágító lángok jelennek meg időnként a tünteményes égboltozaton, mint a te vezérlő csillagaid; tűzszlopok támadnak a levegőben, mint a te lelkeknek villámlásai, hogy utat mutassanak a bolyongó embernek feléd, föl a magasságba, a porból a tiszta égbe, a sötétségből az örök fényességbe, a börtönökből, a rablánczokból a szabad, boldog élet hazájába!

Leborulunk előtted ó! felséges Isten! mert az eltűnt idők és századok folyamán alátekintettél gyakorta a mi édes hazánkra is, amelyet nekünk bölcsönkül és sirunkul rendeltél. Jóságos, kegyelmes voltál ehhez a vérrel szerzett, vihardult magyar földhöz mindenkor, sok inségében, sok nyomorúságában is. Nem volt idő, nem volt század, a melyben meg nem jelentek

volna rónáinkon és bérceinken a te követeid, a te prófétáid, a te apostolaid. Világosságot küldtél, mikor sötétségben tévelyegtünk; hőseket támasztottál, midőn ellenségeinkkel harcoltunk; a századok történetei tanuskodnak róla, hogy szeretted minket akkor is, midőn mi egymásközt gyűlölködtünk; nem hagytál el minket akkor sem, midőn mi magunkat nem egyszer elhagytuk és a pártviszályok fergetegei közt nem láttuk meg a te vezérlő csillagaidat.

A te hozzánk való nagy kegyelmednek bizonyossága volt az a te prófétád is. Ó! Uram, a kiről előttd e napon hálával emlékezünk meg. Száz év előtt te adtad őt nekünk, hogy a te lelked fényével világoljon előttünk és az ígért földére vezesse be a te magyar népedet. A te kiválasztott embered volt ő is, mert erővel, hatalommal jelent meg közöttünk, hogy újra építse a hazának meggyengült alkotmányát. A te szolgád volt ő is, mert a te nevedben hirdetett egyenlő emberi jogokat, szabadságot és testvéri szeretetet a te népednek. Hálát adunk neked, mert szükséges időben küldted őt, hogy zengő szavával felköltse mély álmából erőtlennemzetünket és ismételten nagygyá, életképesse tegye e honnak fiait, a felszabadított millió lelkek által. Tied legyen a dicsőség ó! népek Istene, a szabadbá tett magyar nép atyjáért! Tied legyen a hála a szabad magyar földért, a melyet vérdíjjal szenteltek meg a szabadság bajnokai!

Ó! népek Istene! Ó! mi reménységünk! engeddd meg nekünk azt is, hogy hálás emlékezésünknek eme nagy ünnepén könyörgésünkkel is forduljunk hozzád és kérjük tőled azt, hogy a te választottjaidnak, a mi nagyjainknak emlékeztétét álld és szenteld meg e mi édes hazánk-

ban! Ezt a te prófétádat is, akiért ma neked hálát adunk, elevenítsd meg a mi lelkeinkben és tedd áldásossá az ő emlékezetét századokról századokra, nemzetségről nemzetségre! Porait bár visszavette tőlünk az anyaföld, de te ne vedd vissza tőlünk az ő világitó fényes lelkét; ne vedd vissza hazaszerető szívének oltári tűzként lobogó sugárait; ne vedd vissza a szabadság szentségével egybeolvadt lángszellemét; ne vedd vissza Uram; a lelki erőnek nagyra vivő hatalmát, ha mi a küzdelemben kifáradt, a reménységben megcsüggedt s az önbizalomban meggyengült honfitársai méltatlanoknak érezzük is azokra magunkat. Bűneinek súlyát, megaláztatásaiban ha elhordozta majd ez a mi nemzedékünk, a mely megtört szárnyaival magasra szállani nem képes: ó! add, hogy gyermekeinknek, unokáinknak, hadd mutasson utat a magasságba ez a fényes lélek, hogy miként ő akarta, legyen még egyszer a haza földje hatalmas és szabad, erős és dicsőséges, a későbbi nemzedékek hon- és szabadságszeretete által! Bölcső dalában hadd hallja a gyermek a hősi regéket az ő álmairól, a szabad hazáról; eszményképei közt hadd lássa az ifju a dicső példákat az ő tetteiből, a szabad hazáért; mint a délibábian a róna tájéka, elevenedjék meg a tisztább jövőben az a küzdő sereg, melyet ő teremtett és a hősök emlékei gyujtsák áldozatra a jövő idők örököseit az apák eszményeiért. Erő, bátorság, nemzeti dicsőség, és szabadság, lelke, maradj itt, lángolj itt, buzdíts itt, hogy dicsőüljön meg, Isten kegyelméből magyarok honában a próféták álma és teljesedjék be a mi reménységünk boldogabb időről, áldott jövődőről!

Idők Ura, örök Isten! az elmuló időben, hol század századra oly gyorsan száll előttünk, tedd az áldások kiapadhatatlan forrásává ezt a mi ünneplésünket is, hogy teljék be a mi lelkünk a maradandó örök igazságokkal és gyuladjon lángra szívünk, tenni és küzdeni mindazért, a mi szent és igaz, hogy legyünk hivek mi is a te országodnak, az igazság, szabadság és szeretet országának építésében, ma és minden időben. Amen.

(Sátoralja-Ujhely.)

Óda.

Kossuth Lajos születésének 100 éves fordulójára.

Egy század tűnt el már a semmiségbe,
A mióta nekünk adott az Ég.
Fényes csillag gyult ki akkor az égre
És azóta mindig lánggal ég.
Te vagy az a ragyogó fényes csillag,
A mely utján egy nemzetet vezet,
Óh, legyen áldott a Te nagy neved!!

Szálljon az égre ima, szálljon ének,
Születésednek mai ünnepén...

A holtak között Őt ne keressétek,
Az örökké élőt ünneplem én.
Az a szent sir ott künn a temetőben,
Csak egy összerokadt testet takar,
De Ő él, míg élni fog a magyar.

Szálljon az égre ima, szálljon ének,
Hogy nekünk adta őt jó Istenünk.
Eltűnnek s jönnek ismét ezredévek,
Ő a miénk s mi Övéi leszünk.
Ő támasztott fel a halálból egyszer,
Együtt leszünk csak halhatatlanok,
— Óh, tanuljátok ezt meg magyarok!

Ha Ő nem él örökké sziveitekbe',
Reátok is megint éjjel szakad,
Ismét sötét sirba lesztek temetve,
Mert sirba' van az, a ki nem szabad.
Ilyen sirba' volnátok ti még ma is,
Ha a k k o r a megváltó nincs jelen.
— Ezt ne feledd el, édes nemzetem.

Ezt ne feledd el édes nemzetem,
Ki hordoztál akkor rabigát;
Hitvallása szent szabadságod legyen,
Akkor nem lesz előtted semmi gát,
Mi megakasszon nagy és szent utadban,
Mely az ígélet földére vezet
A hol élni fog örök életet.

A sirjára ha tesztek is virágot,
Az élőnek üljetek ünnepet,
Ki titeket a haláltól kiváltott,
Az ember az enyészetnek született.
Az anya, ha imádkozni tanítja
Reggel és este édes gyermekét,
Belefoglalja az Ő nagy nevét.

Az Ő emléke szent oltárunk legyen,
Mig él a földön egyetlen magyar,
Vezérő csillag zord, sötét éjjelen,
Mikor reánk tör gyilkos zivatar.
Ezt az oltárt soha le ne rontsátok,
Akkor nem árthat nektek semmise',
— Így álld meg a magyarok Istene!

Giczei Diószeghy Mór.

Kossuth Lajos élete.

Dr. Szalay Mihály azonos című munkája nyomán.

Ugy megrajzolni Kossuth Lajos életének élő eleven képét, ahogy azt a magyar nép szívében hordozza, nem adatott embernek Boldog, akinek e képhez ecsettel, tollal, szóval méltó keretet vonnia sikerül. Ezt akarom én megkísérteni halovány szóval; de kész kötelességgel, azon a napon, mely nap a századik esztendejét határolja Kossuth Lajos születésének. Isten engem segítsen!

Kossuth Lajos, már a tatárok ellen küzdött köznemes család sarja volt. Legrangosabb őse sem vitte többre a várnagyságnál. Atyja, Kossuth László egyszerű ügyvéd volt, ki hogy is sejthette volna, hogy fia odajut majd a magyarok Istenének jobbára, a Bocskayak, Thökölyek, Rákócziak mellé. Hiszen az apa úgy nevelte gyermekét, hogy bár valaha kenyerét becsülettel megkeresse. Maga oktatta elein a tudomány elemeire, s a szépnek szeretetére. Tőle tanulta szeretni a festészetet, képfaragást, zenét. Tőle tanulta a fuvolázást. Mikor nagy idővel utóbb mint a magyar nemzet bujdosó kormányzója, a Mississippi gőzhajón az új világ felé ment, nemzetének segedelmet keresni: a hosszú uton előelővette tilinkóját s a kemény amerikai matrózok szeme könybe lábbadt hallatán, — pedig a nóta *szavát* mondva nem értették volna.

* * *

Kossuth Lajos ügyvéd lett. Az lett nálunk akkor a legtöbb tanulni kész ember, ha nem is avval akarta keresni kenyerét. Vörösmarty, Deák, Jókai sohse pöröltek be egy embert sem, de közös akarattal küzdöttek egy nemzetért, milliók gazáért.

Fényes bizonyítványaira alapítva reményét, Kossuth az udvari kancelláriánál keresett hivatalt, kenyeret. S elutasították. Az az udvari kancellária a bécsi kormány magyar fióközlete volt, maga se tudta, miért utasította el Kossuthot, hanem ezt az egyet jól tevő. Tán a Gondviselés sugalta neki: a magyarokra vigyázó isteni Gondviselés.

Kossuth egy főuri asszony jószágigazgatója lett akkor. Még akkor a jobbágyság intézménye élte virágát. A paraszt a földesura rabja volt, el nem hagyhatta, adót csak ő fizetett, katonának őt vitték, s éppen a főuri jószágigazgatók voltak a fő-főbasái: ők sarczolták a népet kenyéradó, hénye gazdáik nevében. Nem úgy Kossuth Lajos. Mint hü sáfár óvta urasszonya igazságtalan jussát, — de mindég lelkiismerete volt az első-utolsó bíróság, ha a jobbágyé volt a méltó igazság.

Ekkor győnta meg naplójában, hogy nemesi levelét azért őrizi csak, hogy a nemzet tanács-termében szava legyen *árva* nemzete számára.

Az időben két, ugynevezett *táblája* volt az országgyűlésnek. A felső táblán tehette a törvényt minden született herczeg, gróf, báró. Az alsó táblán a megyék és városok köldöttei gyülekeztek. A főurak táblájáról elmaradt *távollevők* helyettesítet küldhetek, — de akinek az alsó táblán volt szólni való joga. Ilyen helyettesül került Kossuth először a törvényhozó gyülekezésbe.

Az országgyűlés különös kísérete volt akkor a *jurátusság*, a *követek* írdeákjainak, kísérlőinek tarult ifjusága. Kossuth, aki tulajdonképp nem volt még követ, beiratkozott a jurátusok összetartó körébe s lelke lett neki. Leszoktatta a léha mulatozásról, s a munkaszeretetre, továbbtanulásra vezérlte. A tanulással együtt jár a dolgok igaz kiismerése. Az országgyűlési fiatalok is

kezdte a haza sorsát intézőket megválogatni, köztük érték szerint különbséget tenni. S tette vált a gondolat, hogy az országgyűlés hogy-mintváltáról értesíteni kellenék a nem halló, nem látó nemzetet. Mert hiszen nem volt még akkor vasut, telegráf, szabad ujság, mint ma. Nosza, a fiatalok köre megtekintette az „Országgyűlési Tudósítások“ nevű nem szépítő, nem hazudó lapot. Azt írta egyik cikkében Kossuth Lajos, a szerkesztő: „Nem irhatok meg mindent, amit gondolok, de sohasem írok olyat, amit nem érzek, nem hiszek, nem gondolok“

Az *Országgyűlési Tudósításokból* ismerte meg a nemzet a maga embereit, ismerte meg a kerek világot akkor megint bejáró eszméket: a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméit. A kormány nem az ellenzék beszédeitől riadt meg annyira, mint a Kossuth tudósításaitól. Titkos rendeletet adott ki a postának, hogy a Kossuth lapját ne adja kézhez. A vármegyék lovashajdukat küldtek az igazmondó ujságért, ugy szomjuzta már mindenki a Kossuth lelkén átszűrt világosságot.

Arra hirtelen bezárták az országgyűlést, hogy ne legyen miről tudósításokat írni. Kossuth akkor Pestre tette át lakását s megindította a *Törvényhatósági Tudósításokat*, melyekben a vármegyék életéről számolt be a nemzetnek s melyekkel egygyé forrasztotta érzésben az ország vármegyéit. A kormány bécsi intésre 1837. május 5-én virradóra katonákkal hurczoltatta fogságba a nemzeti és emberi jogok szószólóját: Kossuth Lajost.

A fogság évekig tartott. Osztottak benne a nemzet más igazsághordozói is. Lovassy László megőrült a börtönben. Wesselényi Miklós báró megvakult, Kossuth, kit az Isten megkímélt az ilyen martiromságtól, a kegyelemképp neki adott Dante, olasz-, és Schakespeare angol költő műveiből megtanulta az olasz és az angol nyelvet. Ki vélte volna akkor még, hogy mint bujdosó Olaszország szabadságát fogja dülőre segíteni, s hogy Angliában és a szabad Amerikában Shakespeare nyelvén tüzeli a lelkeket eltiprott szabadságunk védelmére!

A nemzet háborgása megtörte a lakatverő önkény makacsságát s 1840. tavaszán kieresztette a politikai foglyokat. Kossuth Lajos is kiszabadult. Első útja Pestvármegye tanácsházába vitte, hol köszönetet mondott pártfogóinak s magasztalón nevezte Széchenyi Istvánt a *legnagyobb magyarnak*.

Aztán Parádra ment pihenni — a tömlöcz után. Ott folytatta régebbi ismerettségét *Meszlényi Terézzel*, kit lelkéhez fűzött a házasság iriggyével s ki hü osztályosa volt nemcsak a dicsőségben, hanem a tövises tarlóju bujdosásban egyaránt. Ott is halt meg az olaszországi Torinóban. S követte szép ifju leányát, ki ugyan csak idegenben porlad. Itt hadd emlitem, hogy a nemzet nagy apostolának két fia most is él. Ferencz a magyar függetlenségi párt vezére és Lajos Tódor, a délolaszországi vasutak igazgatója.

Hadd térjek azonban vissza Kossuth Lajos életének vázolásához. A kormány oly veszedelmes embernek tartotta, hogy készséggel egyezett belé, hogy szerkesztője legyen annak a *Pesti Hírlapnak*, melyre Landerer nyomdász éppen engedelmet kért. Azt hitték, békót vehetnek szellemére, ha írását hivatalos ellenőrzés alatt tartják. De hasztalan törölt abból a *cenzor*, amit meghagyott, a szivekhez talált az, és gyújtott, mert lánggal lobogó szivből fakadt.

Pedig Kossuth nem volt izgága, nem volt forradalomcsináló. — Hiszen ő írta, hogy érje bármi szerencse, vagy szerencsétlenség kényelmes vagy gondokkal terhes élet, mindig az lesz büszkesége és boldogsága, hogy az ő urának és királynának olyan lelkületű alattvalója, ki hűségben s lojalításban egy élő léleknek sem áll utána.

Dehát hisz a „forradalmakat“ nem is az alattvalók kezdik...

Széchenyi azonban már akkor érezte, hogy Kossuth takaratlan igazsága szakadásra, birokra vezet a nemzet és a felsőbbség között, azért élesen támadta Kossuthot. Kossuth méltósággal védekezett s bár Széchenyi jóslása beteljesült, — maga is belátta, hogy a Kossuth által felidézett vihar megtermékenyítette a haza földjét.

1844-ben Kossuthot kimesterkedték a szerkesztői állásból. Vissza vonult Pest mellé egy kis falusi birtokra. De már akkor nem volt a magáé. A nemzet kívánsága, akarata parancsolt neki. A közakaratra engedve, megalakította az ugynevezett *védegyeteket*. Paizsvetés volt az a bennünket iparával kiélő Ausztria ellen, s az volt az értelme, hogy a védegyelet tagjai nem vesznek mást, mint magyar iparcikket. Kétszáz ilyen egylet alakult mihamar s Kossuth volt a központ igazgatója, lelke.

Az osztrákoknak evvel ugy elevenére tapintott, hogy a kormány kész lett némely engedményekre s összehívta megint az orsz. gyűlést.

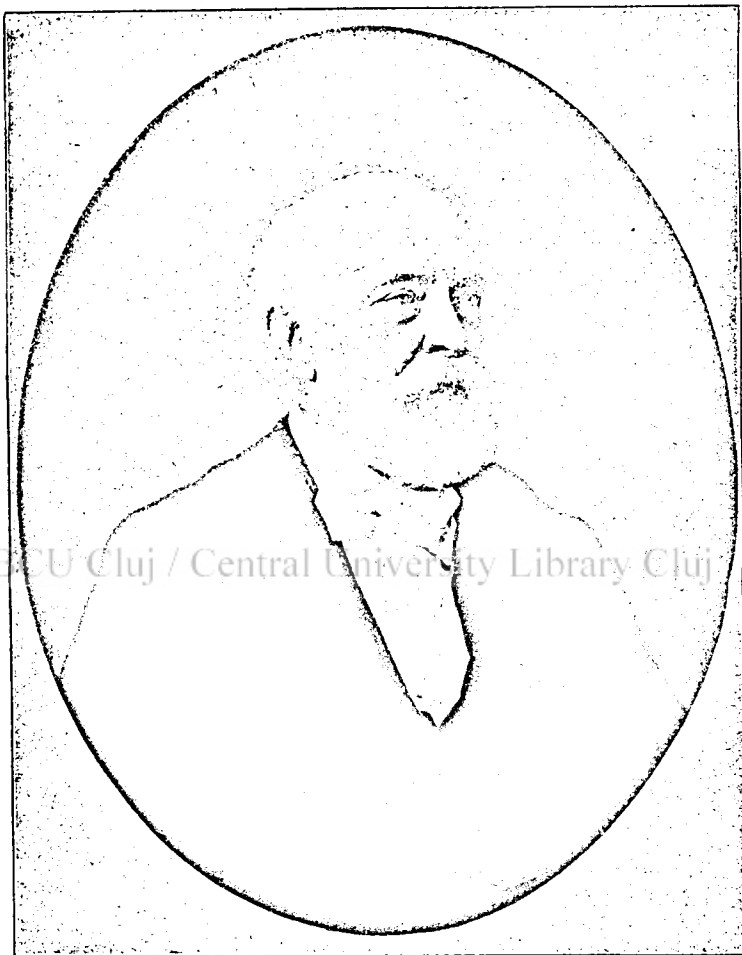
1847. nov. 7-ére szólt az egybehívás. A szabad ellenzék erősen szervezkedett. Óhajtásait Kossuth írta egybe s Deák Ferencz vizsgálta fölül, Ebből a programból lett az 1848-iki alkotmány s ennek romjaiból építette föl utóbb, 1867-ben Deák a kiegyezést az uralkodó házzal.

Kossuth Pest-vármegye követe volt az örökön nevezetes országgyűlésen. Eddig jobbadán írott szava erejét ismerték, — most tünt föl, — mint szónok.

Olyan szónok, kit a világtörténet a görög Demosthenessel, a római Ciceroval emleget együtt.

Az ő szavának csodálatos ereje tette leginkább, hogy az ellenzék óhajtásaiból törvények váltak — hogy Erdély egyesített az anya országgal, hogy a jobbágy-ság eltörlése által a haza minden fia egyenlő jogu polgár lett, hogy az ország terheinek viselését a kiváltságok meg szüntetésével — a vagyon arányai szerint közössé tette s hogy a nemzet sorsát intéző országgyűlés tagjai a nép által választassanak.

Franciaországban már kitört a második forradalom, még Bécs is fegyvert ragadt 1848. márczius 13-án a népjogok kivívására s a magyar nemzetgyűlés még békén tanácskozott Pozsonyban s megalkotta az új magyarország alaptörvényeit, melyeket egy küldöttség vitt Bécsbe a királyhoz szentesítés végett. Az ország szívében az alatt megmozdult a fiatalság, a nép s a törvények szentesítését se várva, márczius 15-én Petőfi és Jókai vezérlete alatt kicsikarta a sajtó szabadságát. A szabad sajtó első terméke volt a nemzet 12 pontba foglalt kívánsága és a halhatatlan költő nemzeti dala:

Dr. Kossuth Lajos urnak

Junio Aug. 1843

Kossuth Lajos

„Talpra magyar, hi a haza!“

A Bécsbe ment Kossuth ékeszszólásával lecsendesítette a bécsi forradalmat, megmentette a Burgba szorított császár életét, alkotmányt szerzett az osztrákoknak is, nekünk megszerezte az új törvények jóváhagyását, az első felelős miniszteriumot s a népakaraton alapuló új magyar alkotmányt. A kinevezett miniszterium elnöke a szeplőtelen lelkű gróf Batthyány Lajos lett s Kossuth a pénzügyminisztere. Miniszter-társai voltak Deák, Széchenyi és báró Eötvös József is.

A bécsi magyarelles párt nem tudott belenyugodni, hogy Magyarország szabad és boldog legyen, föllázította ellenünk nem magyar hazánkliai s ránk uszította Jellasics horvát bánt. Kossuth július 11-én kénytelen volt 200,000 honvédet kérni a belső ellenség leküzdésére. Ez volt Kossuth legemlékezetesebb beszéde. Mikor elhangzott búbajos szava, az ellenzék vezére, Nyáry Pál volt az első, ki felállt s azt mondta: „Megadjuk!“ S utánna egy szívvvel az egész ház.

Es a mi most következett, az a dicső szabadságharcz, mely bámulatra ragadta az egész művelt világot. Kossuth, előbb, mint a honvédelmi bizottság elnöke, utóbb mint kormányzó vezette a csodálatraméltó harczt, melyet még idegen költők is megénekeltek, mint valamely hőskorbéli mondát.

A magyarelles párt lekényszerítette trónjáról V. Ferdinánd császárt s helyébe ültetik az akkor még alig tizenhét éves ifjút, mostani ősz királyunkat, Ferencz Józsefet, a ki csak azoktól ismerte az események mivoltát, a kik ültették. Az április 11-én szentesített törvényeket a fiatal császár semmisknek nyilvánította s hadba szállt ellenünk, kik a Habsburg háznak eddig kik alattvalói voltunk. Dicső honvédseregünk megtisztította az országot minden ellenségtől s akkor 1349. márczius 4-én, az ifju császár rendelettel eltörölte az ezeréves magyar alkotmányt s besorozta Magyarországot tartományok osztrák szomszédjai közé, mire a diadalmas magyar nép Debreczenben, 1848. április 14-én a Habsburg-családot trónvesztettnek nyilvánította.

Buda visszavételével Kossuth és az ország dicsősége delén állt. Aztán hanyatlani kezdett. A vezérek viszálykodtak, irigykedtek s a császár által segedelműl hitt oroszok előtt Görgey fővezér 1849. aug. 13-án Világosnál letette a fegyvert.

Az ország csendes lett, csak a megkötött kezű honfiakat kivégző golyók süvöltése szaggatta meg a siri csendet s a bitófát faragó zsoldosok kopácsolása. Október hatodikán lőtték agyon Batthyány Lajost, s ugyanaznap avatták martírrá Aradon a tizenhárom tábornokot. A haza megmentéséért menekült Kossuth nevével 1851. szeptember 22-én szegezték akasztófára, azéval az Andrássy Gyuláéval, a ki 1867-ben a királylyá békült császárt koronával illeti meg.

A nemzet földönfutó vezére Törökországba menekült. Abdul Medzsíd szultán megvetette lábát s nem adta ki a bujdosókat. Francziák, an-

golok; kik veszni hagyták ügyünk igazát, hajókat küldtek a Boszporusra s elnémultak az oroszok, osztrákok.

A szabad Amerika erőszakolta ki a bujdosok szabadon eresztését s vitte hajóján a „kormányzót“ Londonba s Anglia egyéb nagy városába, hol a börtönben tanult angol nyelven úgy védte a magyar ügyet mindenütt, hogy beszédeit az angol iskolákban, mint a szónoklás remekeit, példaképp tanítják.

Sohasem esett kétségbe a legázolt nemzet jobb jövője iránt. A Föld másik oldalán is élő tiltakozás volt a magyar haza eltiprói ellen.

Nemsokára visszajött Európába s olasz földön, Torinóban (Turin) telepedett le. Tizedeken át azon fáradozott, hogy az elalélt Magyarországot külföldi segítséggel életre támaszssa. Ha nem sikerült is neki, mindig benne volt irányzó keze az intézésében, mikor a szövetséget két ellenfelet, Oroszországot vagy Ausztriát kellett sujtani. A krimi háboru nagy időre megbénította a muszka kezeit, az olasz szabadságharcz elvette Ausztriától a tengert. a Pó síkját, s megalkotta az olasz szabadságot. S benne volt a keze a porosz osztrák háboruban, mely Könygrätznél a porba sujtotta Ausztriát s a magyar kiegyezésre kényszerítette. A kiegyezésben Deák megmentette a 48-iki törvények fundamentumát, — abban a hitben, hogy a jövődő visszahordja rá a 48 szétszórt tégláit.

Azóta nagy idő mult. A szabadságharcz menekültjei, az emigránsok, nagyrészt hazajöttek. Kossuth, a változhatatlan elvű Kossuth kint maradt, immár önkéntes számkivetésben, hogy messzehallató szavát fölemelje, valahányszor nemzete ballépést követne el. Hogy a régi elvekhez hivek munkájának a változott időkben és tiszlelője maradt: az a koszoru teszen tanúságot felőle, melylyel a kiegyezés alkotójának, Deák Ferencznek ravatalát illette.

1894. tavaszán, mikor a napi keresetre szorult bujdosó emlékiratainak utolsó kötete megjelent, hire verődött, hogy halálosan beteg.

Nem Magyarország: az egész világ szivszorongva leste utolsó érveréseit. Új Magyarország leste, új világ, avval a félfő tisztelettel, melylyel azokra, kiknek megígértetett a hosszú élet e földön: mert ők tisztelték atyáikat és anyáikat.

Az ő prófétára váró nemzete, az ő próféta-ságra szomju népe levetkőzte a mindennapi ruhát mikor a próféta szemeit behunyta, mert, bátorokéék úgy gyászolni, ahogy a szive fáj.

A szivről jusson eszembe, hogy a regenos hamvát a főváros hozatta haza a nemzet szive, — vervén, dobogván a zsibbadt egész test helyett. S a nemzet fölérzett, legtávol szögletéből is az országnak feltörekedtek a honvédek fiai és sirtak százezrek, milliók nevében.

A nemzet reménysége, az iskolák tanuló-serge avval tett fogadalmat a kerepesi temető sirján, hogy kéz mint kéz, — 20 ezren dobták rá bokrétájukat.

Akközt a szegénységgel küzködő nemzet

csodás áldozatkészséggel nyitotta meg áldozatra kezét. A napszámos és a dugszád, a kisdud falu és a tornyos város egy hódolattal adta együvé filléreit, százait, ezreit, hogy messzi nemzedéket lelkesítő emlékek emelkedjenek általuk, a Kossuth igazságainak oltárai. Sok helyütt áll is immár a próféta szobra; a *nagy-márcziusi* teremő fővárosban ma teszik le (a *Rottenbillerek* utódai) a *Kossuth mauzóleum* fundamentom követ s kik érczebe is fogják öntetni, nemsoká nemzeti küzdelmeink legnagyobb alakjának mását. Érczét annak a szoborképnek a milliomokkal szaporodott teljes magyar nemzet szive heve olvasztja meg.

Édes apánk képe az, édes apánk arczo-nása. S élni fog míg magyar él ezen a földön!

Kegyesség utja.

Titkos szer, melylyel a terhet meg lehet könnyíteni. Két leány, mindkettő jó nagy terhet emelve hátán, haladt az uton a szomszéd községbe igyekezve. Az egyik folyton zugolódott és panaszkodott: milyen nehéz az ő terhe, milyen messze kell még vinnie. A másik meg panasz nélkül, vig kedvel haladt mellette, sőt elkezdett még énekelni is. A zugolódó leány végre így szól társához: „te sem erősebb, sem idősebb nem vagy mint én, sem pedig könnyebb terhet nem czipelsz, mond meg nekem: hogy vagy képes azt oly könnyen hordozni, míg én alig bírom.“ „Jaj lelkem“ — válaszolt a kérdező — „nekem egy titkos nevem van a mely megkönnyíti az én terhemet.“ „Mi az és hol lehet szerezni, hogy szerezzem meg én is.“ „Ez nagyon értékes valami, de pénzzel nem lehet megszerezni, úgy hívják e titkos szert: béketürés.“

Nézi az atyja arcját. Egy kis leányka, egy betanult és már több izben elmondott verset egy nagy társaságban újra el akart mondani, de alig kezdett hozzá, megakadt és elkezdett sirni. A társaság háta megül megszólal édes apja mondván: „Édes kis leányom! hát most nem tudod a verset?“ „Tudom én most is jól, de nem láttam édes apát sehol, de ha olyan helyre áll, hogy láthassam, most is elmondom,“ válaszolt a kis leányka. Az édes apa szembe állott kis leányával és mosolygó biztató arccal tekint reá. A kis leány folyton édes atyja arcját nézte és hiba nélkül, ügyesen elmondotta a verset. Mi is ha folyton Istenre tekintünk, minden nehéz feladaton szerencsésen átgázolunk.

Egy koldusfiu becsületességének jutalma. Egy meztílabos, szegény koldus fiucska, egyik nagy város főutcáján alimizsnát kéregetett. Egy mellette elhaladó nagy ur: nincs apró pénzem“ szóval tovább akart haladni. A fiucska így válaszolt: „én elváltam.“ A nagy ur, hogy szabaduljon a kellemetlen kéregetőtől, át ad egy ezüst pénzdarabot. A fiucska azt hitte, hogy az ur varakozni fog, azért gyorsan elszaladt és elváltotta a pénzt, ne nagy szomorúságára nem találta sehol az urat. Vagy 3—4 napig ugyanazon helyen állva kéregetett s folytonosan figyelt nem láthatná-e meg azt az urat. Mikor végre megpillantotta, a visszajáró aprópénzt, az utolsó fillérig pontosan az ur kezébe számlálta. A gazdag

urnak annyira megtetszett a kis fiu becsületessége, hogy iskolába vitte, beiratta és tovább is gondoskodott a neveltetéséről. Az igaz becsületesség mindig legmértőbb a jutalmazásra.

Hazai krónika.

Br. Wesselényi Miklós szobrának leleplezése Zilahon e hó 18-án történt meg az egész ország élénk részvétele mellett. A kormányt Széll Ignác államtitkár képviselte; az országgyűlést Dániel Gábor alelnök. Az ünnepi beszédet Beöthy Zsolt budapesti egyetemi tanár tartotta, ki egyszerűsmind a magy. tud. akad. nevében is koszorut helyezett a szoborra. Azerdélyi ref. egyházkerület dr. Bartók György püspök ur képviselte. — A szoborral megörökített Wesselényinek fia, a hasonlónevű Miklós, ki jelenleg Szilágy vármegye főispánja, Ó Fel-ségétől ez alkalomból, közéleti szolgálatai elismerésül a II. osztályu *Vaskorona*-rendet kapta.

Kossuth-ünnep. Az egész hazában mindenütt hol igaz magyar szivek dobognak, ünnepet ül a legkisebb falu is *Kossuth Lajos születésének 100-ik évfordulója* alkalmából, e hó 19-én. Templomainkban hálaadó imákat mondunk, hogy adta a jó Isten őt Magyar hazánknak s magasztalva hirdetjük Isten kegyelmét, mely így megdicsőíti a maga hatalmát a gyarló emberben is. A legnagyobb ünnep persze Budapesten lesz, melyen résztvesz az országgyűlés mindkét háza gróf Csáky Albin és gróf Apponyi Albert vezetése alatt. Koszorukat tesznek a nagy nemzeti hős sírjára. Ez alkalommal teszik le annak a gyönyörű *mauzoleumnak* (sírbolt) alapkövét is, melyben Kossuth hamvai fognak pihenni a kerepesi-uti temetőben. — Reméljük azonban, hogy a fővárosban felállítandó Kossuth-szoborra gyűjtött pénzt nem fogják betemetni egy sírboltba, mert Kossuth Lajosnak szobor kell, mely az ő életét és eszméit hirdesse és terjessze a honfiakban.

A debreczeni Kossuth-ünnep lélekemelően folyt le. A ref. nagytemplomban tartott istentisztelet után a *főispán* szép beszédet tartott, kijelentve: hogy Kossuth ünneplése nem áll ellentétben a koronás király iránti hűséggel, hiszen a Kossuth által alkotott 1848-iki törvények alkotmányos védője ma is a király. Bár így gondolkoznának mindenütt, — az uralkodóházban is! A város 100.000 koronát szavazott meg az ott felállítandó Kossuth-szoborra!

A kik Kossuthot nem ünneplik. A katonaságé és római kath. egyháze az a szomorú dicsőség, hogy nem ünneplik Kossuth Lajost. Bécsből parancsolnak, hogy is engednek meg nekik ünnepelni. Sok jó magyar fiu a kaszárnyákba van zárva, hogy még csak ne is lássa a nemzet örömét. Sőt némelyek szerint fegyveres készenlétben tartják őket, hogy ha a nép közt utcza zavargások fordulnának elő, szétverhessék őket. Így félnek a magyarnak még örömétől is. — De *nem ünnepel a kath. egyház is*, mely pedig annyiszor kérkedik hazafiságával. Egy lutheránusért nem mondhatunk misét, — felelik. Ime, egy szegény egyház, melynek csak

miséje van. Hát imája, hálaadása nincs a magyarért?! De'jszen nem ezen fordul meg a dolog. A Kossuth-gyalázó törökbálinti pap *Zimándy* és a néppárt őszintébb. Ők nyíltan megvallják, hogy Kossuth eszméi a szabadságról és egyenlőségről nem egyeztethetők össze a kath. egyház tanaival. Igazuk van; a szabadságot és egyenlőséget Róma soha sem szolgálta, csak — elátkozta. S mégis ő mondja magát a nép boldogítójának. Mikor nyílik fel a nép és világ szeme!?

Elveszett a vitás tengerszem. Galiczia határán van egy a Rzentanna-tóhoz hasonló szép tengerszem, mely emberemlékezet óta mindig Magyarországhoz tartozott. Évekkel előbb jogot formált hozzá Ausztria. Választott bíróság döntésére bízták s ez Magyarország ellen döntött. Ujra kivágnak tehát hazánk testéből egy nagy és szép darabot. S a nemzet ezt békén tűri s az országgyűlés megszavazza. Szegény hazánk!

Egyházi élet.

A protestáns irodalmi-társaság Hódmezővásárhelyen. A magyar protestáns irodalmi társaság köz- és diszgyűlésének tárgysorozatát már összeállította az elnökség és megküldte a társaság tagjainak. E szerint a közgyűlés e hónap 23-dikán délután 5 órakor lesz Hódmezővásárhely város-házának dísztermében, 24-dikén a diszgyűlést istentisztelet előzi meg. A diszgyűlés tárgysorozata a következő:

1. Gyurátz Ferencz, püspök elnöki megnyitó beszéde. 2. A Társaság üdvözlése az egyháztestületek részéről, Hegedüs Sándor, világi elnök válaszával. 3. Szóts Farkas, theol. akad. tanárnak titkári jelentése. 4. Költemények. Irta és felolvassa Kozma Andor. 5. Ujabb versek. Irta és felolvassa Szabolcska Mihály. 6. Hegedüs Sándor világi elnök zárszava.

A vendégek fogadására, mint tudósítónk jelenti, a város és egyház már megtette a kellő előkészületeket. 23-dikán délután 3 órakor a pályaudvaron Juhász Mihály polgármester és Draskóczy Lajos ev. lelkész fogja üdvözölni az érkezőket. A pályaudvarról a menet bandérium vezetése mellett fog a városba bevonulni.

Sikert kívánunk e fontos gyűlésnek, mely a magyar protestánsok egyik legszebb testvériesülése. Tőlünk Erdélyből 18-an jelentkeztek részvételre.

Hegedüs Sándor ny. minisztert, a dunántuli ref. egyh. ker. új főgondnokát, a napokban iktatták be ünnepélyesen hivatalába. Eskü tétel után szép beszédet tartott, melyben az egyház külső és belső építésének feladatairól beszélt. Aztán a pápai református tanítóképzőintézetre 10.000 korona, a gimnáziumra és theologiai köztartásra 4—4000, a pápai református templomra 2000, összesen 20.000 koronás alapítványt tesz. A kerületi gyűlés a nagy-lelkű alapítványokat hálás köszönettel fogadta. Az új főgondnok ime, nemcsak szóval, hanem tettekkel jár elől.

Dr. Bartók György ev. ref. püspök Zilahra

utazott, hol résztvesz a Wesselényi-szobor leleplezési ünnepélyén, aztán pedig a zilahi ev. ref. kollegium új épületének alapkövetésénél mond imát, majd résztvesz az ottani Kossuth-ünnepélyen. 23-án Hódmezővásárhelyre utazik, hol újra ünnepi beszédet mond a Magyar Prot. Irodalmi Társaság diszgyűlésén. Vezesse Isten sok fáradsággal járó működésében!

Vegyes hírek.

A nagy-gyakorlatok vége. A katonai nagy gyakorlatok véget értek. A király a *sasvári* gyakorlaton vett részt, vendégével a *német trónörökös*sel. Mindenütt együtt jártak csak — a *misére nem*. A protestáns trónörökös nem kísért el királyunkat a templomba, mivel követendő példát mutatott minden protestáns embernek. Az istentiszteletnél vége az udvariaskodásnak; ott egy hatalmasabb királyt tartozunk követni — a Jézus Krisztust. Ő pedig őszinteséget vár tőlünk, *egész szívünket, melyet csak saját vallásunk szerint áldozhatunk neki*. — Különben a király mindennel nagyon megvolt elégedve. — Csak a népek esik neheze a sok elhalt ember s az elpuffogatott milliók.

Kivert németek. Zombolyán egy kocsmában valami két német utazó az ottlévő magyarok bosszantására a német és osztrák himnuszokat huzatták. Az ott levő magyarok megugratták őket. Így bosszantják a magyart saját hazájában. — Szomorú dolog! —

Br. Bánffy Dezső a Magyar Közélet című újság legutóbbi számában „A magyar nemzetiségi politika és a nemzetiségi egyházak“ cím alatt ír cikksorozatot. Azt ajánlja hogy a nemzetiségi egyházak ismeretes befolyását ellensúlyozni kell a kizárólagos állami közoktatás behozatalával. Ez a legindokoltabb és legmegfelelőbb nyomás — mondja — a melyet a renitenskedő nemzetiségi elemekre gyakorolni lehet és kell. Mert csak így lehet a nemzetiségekkel és nemzetiségi egyházakkal megérteni, hogy az állam ideájával való szembehelyezkedésük természetesen provokálja az állam magasabb nyomását.

A vonaton. A Debreczen és Szerencs közötti vonalon utazott a napokban *Kovácsy Gyula*, a sós-káti luteránusok lelkésze. Tokaj előtt, a Tisza hidja mellett a lelkész — mint nekünk jelentik — kinyitotta a kocsiját s leugrott a robogó vonatról. A kalauz észrevette a lelkész szándékát s utánna kapott. A szencsétlen embert azonban a vonat csapókerekei megragadták s a váltóoszlophoz csapták. A nagy ütés a lelkészt visszavetette a vonat alá s a kerekek testét darabokra vágta. Mire a vonatot megállították, *Kovácsy Gyula* meghalt. A szerencsétlen ember önszántából vált meg az élettől. Sok adóssága volt, hitelezői egyre zaklatták s legutóbb már attól tartott, hogy egyházi hatósága fegyelmi eljárását indít ellene. Hogy ezt elkerülje, inkább meghalt.

Zendülő rabok. Lembergben, az ottani fogházban egy rabot fegyelmi uton sötét zárkára ítélték, mert egy fogházfelügyelőt bántalmazott. Ez az eset nagy izgatottságot okozott a rabok között, a kik a czellákban és hittan-óra alatt a tanteremben nagy zajt ütöttek. Ugyanakkor száznál több rab, a kik a fogház műhelyeiben dolgoztak, különféle szerszámokkal feszegetni kezdték a folyósókra vivő zárt ajtókat és kalapáccsokkal, fejszékkel leütötték a lakatokat. A fogház igazgatósága két század gyalogságot kért, amelynek megjelenésére helyreállt a nyugalom.

Zimándy lefőzése. A Kossuth gyalázó félkegyelmű török-bálinti blébánost különös meglepetés érte. A mikor reggel kiment házából, nagy megrökönyödéssel azt vette észre, hogy háza fala tele van ragasztva a Kossuth-ünnepélyre szóló felhívásnak falragaszaival. Hihetőleg ez csak kezdete ez ocsmány alak méltó megbüntetésének.

A pap büne. Oldenburgból jön a hír: Knoll plebánust, a ki mindég nagy tekintélyben és tiszteletben állott, háromszoros rablógyilkosság gyanuja alatt letartóztatták. Knoll mostanában állandó pénzzavarokkal küzdött s az a gyanu merült fel ellene, hogy a legutóbbi három hét alatt egymásután három gazda embert agyonlőtt és kifosztott az országuton. Elképzelhető, hogy a letartóztatás széles körben milyen kinos meglepetést keltett,

Kossuth Lajos helyett felakasztott szobor. A kolozsvári Kossuth kiállításon látható az a szobor, a melyet az önkény Kossuth Lajos helyett felakasztott. A szobor az ereklye muzeum Kossuth kiállításának egyik fő ékességét képezi. A 27 cm. magas Kossuth szoborról a száz éves évforduló emlékére néhány gipsz másolatot készített az ereklye muzeum. A szoborról a muzeum tagjai részére 3 korona beküldése ellenében küld a muzeum egy példányt.

Az egyetemi hallgatók száma. A budapesti tudományegyetemen befejezték az idei félévi rendes beírásokat. A kitűzött idő alatt összesen 4573 egyetemi hallgató iratkozott be és így a mult iskolai év első feléhez képest ismét szaporulat mutatkozik. Ez a szám még jelentékenyen emelkedni fog részint az utólag beiratkozó, részint a katonaságtól visszaikerült egyetemi polgárság által. Ezekkel együtt körülbelül hatezer lesz az egyetemi polgárok száma. A budapesti tudományegyetem így a berlini és a bécsi egyetemek után a leglátogatottabb főiskolája egész Európának.

A zágrábi zavargásokból kifolyólag Eszéken népgyűlés volt, a hol a zágrábi eseményeket el-

ítélték és elhatározták, hogy küldötséget menesztenek Széll Kálmán miniszterelnökhöz, hogy azokat a szlavonországi megyéket, melyekben a lakosságának több mint 70. százaléka szerbnemzetiségű, a magyarsághoz csatolják. Hasonló mozgalom mutatkozik Rumában és Karlóczán. Zimonyban a szlavoniai németek is támogatják. — Bizony jó lenne, ha azokat a megyéket, melyeket 1867-ben csak úgy odaajándékoztak Horvátországnak mind visszacsatolnák.

Bethlen Gergely gr. emlékezete. A magyar szabadságharcz egykori oroszlánja: *Bethlen Gergely* gr. ezredes, Olaszországban huszárezredet szervezett. Az ezred nem régiben ünnepelte meg nagy alapítójának emlékezetét. Ebből az alkalomból Teleki László gróftól és Esterházy Kálmán gróf utján a kolozsvári országos történelmi ereklye muzeumból Türr tábornok Bethlen Gergely gróftól ábrázoló arcképeket kért.

Teleki László gróf nyomban megküldötte Bethlen Gergely tábornok egy fiatalkori képét.

A muzeum is küldött 3 darab képet. Egyik Bethlen mint ezredest ábrázolja, a másik pedig polgári öltönyben. A harmadik képnek közepén van Bethlen Gergely a szabadságharczban részt vett Bethlenek között.

Türr tábornok e képeket már vissza is küldötte.

Csataemlék Alsó-Fehérmegyében. Alsó-Fehérmegye történelmi társulata a *miriszlói csata* színhelyén emléket állítottak fel. A felavatásra, a mely tegnap történt, 3000 főnyi közönség gyűlt össze. Ott volt Zeyk főispán a vármegye tisztikarával, Török Bertalan képviselő, a történelmi társulat választmányja, Nagy-Enyed és Gyulafehérvár város polgármesterei, mindkét városból vagy 500 tanuló és a szomszéd községek lakosai nagyszámban. Az ünnepélyt a földmivesek énekkara kezdte a Hymusz-szal, mire Csató Dániel elnök a szobor történetét és Török képviselő, aelnök a csata előzményeit és lefolyását adta elő lelkes beszédben. Az emléket Csathó elnök a megye közönségének gondjára bizta, mire Bánffy Kázmér megyei jegyző azt gondozásba átvette. Sándor miriszlói ref. esperes hatásos beszédet intézett a közönséghez, intvén őket a hazai emlékek kegyeletes tiszteletére és a hazaszeretetre. Azután megható imát mondott a hazáért. Végül a földmivesek énekkara a Szózatot énekelte. Az emléket a zalatnai kőfaragó iskola növendékei készítették; öt méter magas, a tetején a kegyeletet ábrázoló lángok, négy oldalán pedig szimbolikus faragványokkal és a vezérek neveivel van ellátva.

